

11.6.2008

Dnro 1302/4/06

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Riitta Länsisyrjä

MENETTELY KAUPPAREKISTERISTÄ POISTAMISESSA

1

KANTELU

X Oy arvostelee kantelukirjelmässään Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) menettelyä yhtiön kaupparekisteristä poistamista ja rekisteriin palauttamista koskevassa asiassa. PRH oli 10.3.2003 ilman osakeyhtiölaissa säädettyjä perusteita poistanut yhtiön kaupparekisteristä. Menettelyssä rikottiin kantelun mukaan osakeyhtiölain 13 luvun 5 §:n määräyksiä menettelystä. Virheellinen valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen oli viivytännyt rekisteriin palauttamista vuodella. Kantelija arvostelee rekisterin palauttamisen kestoa myös tämän jälkeen, koska palautus kesti noin kuusi kuukautta ennen kuin se toteutettiin.

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

PRH lähetti yhtiölle 19.6.2002 kirjallisen kehotuksen vuoden 1998, 1999 ja 2000 tilinpäätöstietojen toimittamisesta kaupparekisteriin. Ulkopuolinen henkilö jätti 24.7.2002 PRH:lle hakemuksen kantelijan rekisteristä poistamisesta puuttuvien tilinpäätöstietojen vuoksi. PRH lähetti 31.10.2002 toisen kirjallisen kehotuksen yhtiölle koskien edellä mainittuja tietoja sekä vuoden 2001 tilinpäätöstietoja. Yhtiö toimitti 11.11.2002 tilinpäätösasiakirjat tilikaudelta 2000 ja 2001. Kaupparekisteriin merkittiin 11.12.2002 kehotus puuttuvien tilinpäätöstietojen esittämisestä ja samalla lähetettiin yhtiölle samansisältöinen kehotus, jossa ilmoitettiin siitä, että yhtiön voidaan asettaa selvitystilaan tai poistaa rekisteristä mikäli tietoja ei toimiteta. Kehotus julkaistiin virallisessa lehdessä 20.12.2002 ja määräpäiväksi asetettiin 21.2.2003. PRH poisti yhtiön rekisteristä 10.3.2003 osakeyhtiölain 13 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan ja 5 b §:n nojalla. PRH antoi yhtiön pyynnöstä sille valitusosoituksen korkeimmalle hallinto-oikeudelle tehtävää valitusta varten 4.12.2003.

Korkein hallinto-oikeus jätti tutkimatta yhtiön valituksen 10.12.2004 sillä perusteella, että valitus koski korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen perustelujen mukaan tilannetta, jossa yhtiö katsoo kaupparekisteriin tehdyn merkinnän aiheuttavan haittaa itselleen. Tästä asiasta on säädetty kaupparekisterilain 22 §:n 2 momentissa, jonka mukaan toimivalta kuului päätöksen mukaan yleiselle tuomioistuimelle eikä korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

X Oy:n yksinomainen osakkeenomistaja nosti kanteen X Oy:tä vastaan Espoon käräjäoikeudessa. Espoon käräjäoikeus katsoi tuomiossaan 9.5.2005, että X Oy:tä koskeva 10.3.2002

(pitäisi olla 2003) tehty kaupparekisterimerkintä yhtiön poistamisesta kaupparekisteristä oli kumottava. Päätös sai lainvoiman.

Kantelija toimitti PRH:lle käräjäoikeuden tuomion 18.5.2005. Elokuussa 2005 kantelija oli yhteydessä PRH:een. Tällöin yhtiölle oli kerrottu, että tuomioistuimen tuli toimittaa virallinen jäljennös päätöksestä. Kantelijan otettua yhteyttä käräjäoikeuteen käräjäoikeudesta oli toimitettu tiedonanto tuomion antamisesta 15.9.2005. Käräjäoikeuden tuomiossa tai saatekirjeessä ei ollut mainintaa tuomion lainvoimaisuudesta. Tämän käsittelijä oli tarkistanut puhelimitse käräjäoikeuden kansliasta 19.9.2005. Myöhemmin havaittiin, että tuomiolauselmassa oli virheellinen päivämäärä kaupparekisteristä poistamista koskevasta ajankohdasta.

Kantelija oli 20.10.2005 tiedustellut PRH:lta asian etenemistä, jolloin hänelle oli ilmoitettu, että päätöksessä oli virhe. Patentti- ja rekisterihallituksen virkamiehen useiden puhelinyhteydenottojen jälkeen käräjätuomarille oli ilmoitettu tuomiossa olevasta päivämäärävirheestä 7.10.2005.

Käräjätuomari oli 21.10.2005 oikaissut tuomiolauselmassa ja tuomion perusteluissa olevan virheellisen päivämäärän oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:n nojalla. Oikaistu päätös oli saapunut PRH:lle 24.10.2005. Rekisteriin tehtiin 1.11.2005 merkintä, jonka mukaan poistamista koskeva rekisterimerkintä kumottiin ja yhtiötä koskevat merkinnät palautettiin kaupparekisteriin.

3.2

Oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Tuolloin voimassa olleen osakeyhtiölain (734/1978) 13 luvun 4 §:n mukaan (laissa 1094/2000) rekisteriviranomainen määrää osakeyhtiön selvitystilaan tai rekisteristä poistettavaksi muun muassa, jos yhtiö ei ole rekisteriviranomaisen kehotuksesta huolimatta ilmoittanut 11 luvun 14 §:n mukaisesti tilinpäätösasiakirjoja rekisteröitäviksi vuoden kuluessa tilinkauden päättymisestä (4 kohta).

Osakeyhtiölain 13 luvun 5 b §:n (laissa 1094/2000) mukaan, jos yhtiön varat eivät riitä selvityskulujen suorittamiseen tai varojen määrästä ei saada tietoja eikä osakkeenomistaja, velkoja tai muu ilmoita ottavansa vastatakseen selvitysmenettelyn kustannuksista, rekisteriviranomaisen tai tuomioistuimen on selvitystilaan määräämisen sijasta päätettävä poistaa yhtiö rekisteristä.

Osakeyhtiölain 13 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan edellä 4 §:n 4 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa rekisteriviranomaisen on sopivalla tavalla kehotettava yhtiötä korjaamaan rekisteriin merkityissä tiedoissa olevat puutteet. Jollei puutteita korjata, kehotus on lähetettävä yhtiölle kirjallisesti, ja kehotuksesta on käytävä ilmi, että yhtiö voidaan määrätä selvitystilaan tai poistaa rekisteristä, jollei puutteita korjata määräpäivään mennessä. Tämä kehotus on julkaistava virallisessa lehdessä aikaisintaan neljä tai viimeistään kaksi kuukautta ennen määräpäivää. Samalla on kehotettava niitä osakkeenomistajia ja velkoja, jotka haluavat esittää selvitystilaan

määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevia huomautuksia, tekemään huomautuksen kirjallisesti määräpäivään mennessä. Asia voidaan ratkaista, vaikka yhtiön ei voitaisi näyttää vastaanottaneen kehotusta.

Kaupparekisterilain (129/1979) 22 §:n 2 momentin mukaan se, joka katsoo muun kuin toiminimeä koskevan kaupparekisterimerkinnän aiheuttavan haittaa saa ajaa rekisterimerkinnän kumoamista ja vahingon korvaamista koskevaa kannetta elinkeinonharjoittajaa vastaan oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa tuomioistuimessa. Lain 23 §:n mukaan, kun lainvoiman saaneella ratkaisulla on todettu, ettei merkintää olisi saanut tehdä rekisteriin tai rekisteröity päätös on pätemätön taikka muutoin rekisteriin merkitty tieto ei ole oikea, rekisteriviranomaisen on poistettava merkintä rekisteristä. Tuomioistuimen tulee lähettää rekisteriviranomaiselle jäljennös lainvoiman saaneesta ratkaisusta tässä tarkoitetussa asiassa.

Lain 29 §:n 1 momentin mukaan muutoksen hakemisesta rekisteriviranomaisen päätökseen, jolla rekisteröiminen on evätty tai rekisteröinti kumottu, säädetään erikseen.

Patentti- ja rekisterihallituksen annetun lain 5 §:n mukaan PRH:n päätökseen saa hakea muutosta Patentti- rekisterihallituksen valituslautakunnalta sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään. Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen sellaisessa asiassa, joka ei kuulu Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnan käsiteltäväksi, saa, jollei toisin säädetä hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään (2.9.2005/714). Ennen 1.10.2005 voimassa olleen säännöksen mukaan päätöksestä valittiin korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain (576/1992) 3 §:ssä on säädetty eräistä PRH:n päätöksistä, joista saa valittaa valituslautakuntaan. Tällaisia päätöksiä ovat muun muassa päätös, jolla on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen.

Hallintolain, joka tuli voimaan 1.1.2004 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Lain 7 §:n mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Lain 8 §:ssä säädetään neuvontavelvollisuudesta. Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

3.3

Rekisteristä poistamista koskeva menettely

Kantelija arvostelee ensinnäkin sitä, ettei rekisteristä poistamismenettelyssä noudatettu osakeyhtiölain 13 luvun 5 §:n säännöksiä kaksivaiheisesta ilmoitusmenettelystä, jossa yhtiölle ilmoitetaan rekisteristä poistamisen uhasta.

Saadun selvityksen mukaan yhtiölle oli jo ennen ulkopuolisen henkilön hakemusta kesäkuussa 2002 lähetetty säännönmukainen tilinpäätösasiakirjapyyntö tilikausilta 1998, 1999 ja 2000. Tämä ei liittynyt tuolloin voimassa olleen osakeyhtiölain 13 luvun 4 §:n mukaiseen poistomenettelyyn. Ulkopuolisen PRH:lle osoittaman hakemuksen jälkeen yhtiölle lähetettiin 31.10.2002 ensimmäinen kehotuskirje, jossa asiakirjoja vaadittiin edellä mainittujen tilikausien lisäksi tilikaudelta 2001. Tämä kirje ei sisältänyt mainintaa selvitystilaan asettamisen tai rekisteristä poistamisen uhasta. Osakeyhtiölain edellä mainitussa pykälässä tarkoitettu kehotus on toimitettava yhtiölle "sopivalla tavalla". Hallituksen asiaa koskevan esityksessä (HE 69/2000 vp) todetaan, että kehotus voidaan toimittaa yhtiölle vapaamuotoisesti. Sitä, että rekisteritietojen toimittamisen laiminlyönnin seurauksena voi olla rekisteristä poistaminen, ei edellytetä mainittavan kirjeessä.

Sen sijaan, jos ensimmäistä kehotusta ei noudateta, tulee toinen kehotus toimittaa kirjallisena ja siinä on nimenomaisesti mainittava selvitystilaan asettamista tai rekisteristä poistamista koskevasta uhasta.

Tässä tapauksessa yhtiön edustaja oli ensimmäisen varsinaisen kehotuskirjeen jälkeen toimitanut PRH:lle tilinpäätösasiakirjat kahdelta viimeisimmältä tilikaudelta, mutta jättänyt toimittamatta ne tilikausilta 1998 ja 1999. Toisessa kehotuskirjeessä, joka sisälsi rekisteriotteen yhtiön rekisteritietoihin merkitystä kehotuksesta, lain edellyttämä uhka oli mainittu. Virallisessa lehdessä kuulutetussa kehotuksessa ei kuitenkaan ollut yksilöity, miltä tilikaudelta tiedot olivat puutteelliset. Kantelija on myös todennut, ettei tätä kehotusta ollut tullut yhtiön tietoon.

Tiedoksiantomenettelyn ei lain mukaan tarvitse olla todisteellinen, joten asiassa ei tältä osin ole saatavissa enempää selvitystä menettelyn oikeellisuuden arvioimiseksi. Sen sijaan menettelyssä kiinnittyy huomio siihen, että kuulutetussa kehotuksessa ei lainkaan mainita tilikausia, joilta tiedot puuttuvat. Tämä olisi ollut mielestäni erityisen tärkeää tässä tapauksessa, jossa osa tilitiedoista oli toimitettu ja osa jätetty toimittamatta. Tältä osin menettely ei mielestäni vastaa osakeyhtiölain 13 luvun 5 §:n 1 momentin säännöstä. Tällä seikalla on mielestäni merkitystä myös jäljempänä arvioitaessa sitä, oliko rekisteristä poistaminen laiminlyönnin seurauksena lainmukainen ja hallinnossa noudatettavaa suhteellisuusperiaatetta toteuttava.

3.4

Rekisteristä poistaminen ja selvitysmenettely

Kantelija arvostelee sitä, että PRH ei toiminut asiassa edes omien ohjeidensa mukaisesti, kun se ei käyttänyt rekisteristä poistamista viimeisenä toimenpiteenä, jota voi edeltää osakeyhtiölain mukaiset kehotukset ja uhkasakon asettaminen.

PRH:n internet-sivustolla todettiin tilinpäätöksiä koskevan ohjeistuksen kohdalla seuraavaa: "Mikäli yritys ei toimita asiakirjoja pyynnöstä huolimatta, voi PRH velvoittaa yrityksen sakon uhalla toimittamaan asiakirjat. Viime kädessä PRH voi asettaa osakeyhtiön selvitystilaan tai poistaa rekisteristä, mikäli tilinpäätösasiakirjoja ei kehotuksesta huolimatta ole toimitettu vuoden kuluessa tilikauden päättymisestä". Tällä hetkellä ohje kuuluu: "Mikäli tilinpäätöstä ei ilmoiteta rekisteröitäviksi, Patentti- ja rekisterihallitus voi antaa yritykselle kehotuksen lähettää tilinpäätösasiakirjat. Yrityksen vastuuhenkilö voidaan velvoittaa myös sakon uhalla ilmoittamaan tilinpäätös, jos yritys ei toimita tilinpäätöstä kehotuksesta huolimatta. Patentti- ja rekisterihallituksella on myös mahdollisuus määrätä osakeyhtiö tai osuuskunta selvitystilaan tai poistaa se rekisteristä, jos yhtiö ei ole kehotuksesta huolimatta ilmoittanut tilinpäätösasiakirjoja rekisteröitäviksi."

Arvioin tietojen toimittamisen laiminlyönnin seuraamuksia ensinnäkin siltä kannalta, olisiko yhtiötä tai sen vastuuhenkilöitä vastaan tullut käyttää muita ja lievemmiä arvioitavia keinoja eli uhkasakkoa.

Asiakirjojen antamisvelvollisuuden tehostamiseksi asetettavasta uhkasakosta säädettiin vanhan osakeyhtiölain 16 luvun 7 §:ssä. Säännöksen mukaan rekisteriviranomainen voi velvoittaa toimitusjohtajan tai hallituksen jäsenen antamaan asiakirjat määräajassa. Vanhan osakeyhtiölain 13 luvun 5 §:n säännöksessä selvitysmenettelystä ja rekisteristä poistamisesta laiminlyönnin seurauksena ei edellytetä uhkasakkomenettelyn edeltävän säännöksessä tarkoitettuja toimenpiteitä. Toimenpiteitä harkittaessa on kuitenkin otettava huomioon suhteellisuusperiaate. Näin ollen esimerkiksi pakkokeinoja käytettäessä tai rajoittavaa päätöstä tehtäessä toimen ankaruus on määriteltävä kohtuulliseksi suhteessa teon tai laiminlyönnin laatuun ja moitittavuuteen. Myös perustuslain 6 §:ssä taattu yhdenvertaisuus hallinnossa edellyttää, että ketään ei aseteta perusteettomasti eriarvoiseen asemaan.

PRH on toisen rekisteristä poistamista koskeneen kantelun (dnro 2635/4/07) yhteydessä lausunut 22.11.2007 koskien asiallisesti samansisältöisiä uuden osakeyhtiölain säännöksiä, että selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskeva menettely on kuitenkin säädetty lähinnä silmällä pitäen toimimattomien yritysten poistamista kaupparekisteristä. PRH:n omaksuman käytännön mukaan toimivia yrityksiä ei lähtökohtaisesti määrätä selvitystilaan tai rekisteristä poistettavaksi. Tällaisen toimen kohdistaminen toimivaan yritykseen johtaisi PRH:n käsityksen mukaan laiminlyönnin laatu huomioon ottaen yrityksen kannalta kohtuuttomaan tulokseen, koska selvitystilaan määrääminen tai rekisteristä poisto merkitsee samalla yhtiön toiminnan loppumista. Hallituksen esityksen (HE 69/2000) mukaan rekisteriviranomaisella ei myöskään ole poikkeuksetonta velvollisuutta ryhtyä selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista tarkoittaviin toimiin, vaan se voi käyttää asiassa harkintaansa.

Käytännössä toimivien yritysten tilinpäätöstietojen rekisteröinnin tehosteena käytetään ensisijaisesti uhkasakkoa. Uhkasakkomenettelyä käytetään lähinnä tapauksissa, joissa PRH:n tietopalveluasiakkaat pyytävät puuttuvia tilinpäätösasiakirjoja nähtäväkseen. Menettelyn käyttäminen kaikkia rekisteröintivelvollisuutensa laiminlyöneitä kohtaan ja kaikissa laiminlyöntitapauksissa ei ole PRH:n käsityksen mukaan mahdollista. Uhkasakon asettaminen ja tuomitseminen on monivaiheinen ja hidas toimenpide, joka ei luontevasti sovellu käytettäväksi tuhansien velvollisuutensa laiminlyöneiden yritysten valvontaan. Sakon käyttö tulee kysymykseen vain tilanteissa, joissa sen voidaan olettaa johtavan tavoiteltuun lopputulokseen.

Hallituksen esityksessä 69/2000 vp on todettu, että uhkasakon käyttäminen on usein tarkoituksenmukaisempaa kuin ryhtyä suoraan rekisteristä poistamista tarkoittaviin toimiin. Suhteellisuusperiaatteen toteutumisen kannalta on mielestäni tässä tapauksessa ongelmallista, että rekisteristä poistamiseen turvauduttiin, vaikka säännöksen tarkoitus huomioon ottaen oleelliset tiedot oli toimitettu PRH:lle. Hallituksen esityksen (HE 89/1996 vp) perusteluissa todetaan, että osakeyhtiölain 13 luvun 4 §:n tilinpäätösasiakirjojen esittämiselvelvollisuutta koskevaa sääntelyä esitettiin tiukennettavaksi aikaisemmasta siitä syystä, että tuolloin yhtiöt, jotka eivät halunneet noudattaa tilinpäätösasiakirjojen rekisteröimistä koskevia säännöksiä, voivat välttää selvitystilaan toimittamalla rekisteriviranomaiselle kolme vuotta vanhan tilinpäätöksen. Näin vanhoilla tilinpäätösasiakirjoilla ei esityksen mukaan ole yhtiön liikekumppaneille merkitystä näiden arvioidessa yhtiön luottokelpoisuutta, mihin tilinpäätösasiakirjojen rekisteröimisellä ensi sijassa pyritään.

Näin ollen, kun yhtiö oli toimittanut tiedot kahdelta viimeiseltä tilikaudelta, PRH:n menettely turvautua suoraan yhtiön purkamista tarkoittaviin toimenpiteisiin ei mielestäni tässä tapauksessa ollut hyvän hallinnon suhteellisuusperiaatteen mukaista.

Espoon kärjäoikeus onkin tuomiossaan katsonut, ettei yhtiön poistamiselle kaupparekisteristä ollut riittäviä perusteita.

Asian näin päättyessä katson, ettei minun ole aihetta tässä arvioida, oliko PRH ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin osakeyhtiölain 13 luvun 5 b §:n mukaisten rekisteristä poistamista koskevan menettelyn käytölle asetettujen edellytysten arvioimiseksi. Lainkohdan mukaan rekisteristä voidaan poistaa vain, jos selvitystilaan määrittäminen ei varojen puutteen tai kuluista vastuun otta van henkilön puuttumisen vuoksi ole mahdollista.

Näin ollen kiinnitän PRH:n huomiota siihen, että kuulutettu kehoitus ei ollut lainmukainen eikä rekisteristä poistaminen ollut suhteellisuusperiaatteen mukaista.

3.5

Valitusosoituksen antaminen

PRH oli antanut yhtiölle erikseen valitusosoituksen korkeimpaan hallinto-oikeuteen noin puoli vuotta rekisteristä poistamisen jälkeen.

PRH on perustellut menettelyään kaupparekisterilainsäädännön puutteellisuudella oikeussuojakeinojen osalta. Yhdyn siihen PRH:n esittämään käsitykseen, että valitusmahdollisuus oli kaupparekisterilain 29 §:n 1 momentissa ja Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 3 §:ssä ja tuolloin voimassa olleessa 8 §:n 1 momentissa tulkinnanvaraisesti säädetty eikä kaupparekisterilain 22 §:n 2 momentin mukainen kannemenettely yleisessä alioikeudessa soveltunut asianosaisen oikeusturvan kannalta riittävällä tavalla rekisteriviranomaisen oma-aloitteiseen poistomenettelyyn.

Olen ratkaisussani (dnro 2233/4/03), joka koski virheellisen rekisterimerkinnän poistamista arvioinut yleisemminkin oikeussuojajärjestelmän toimivuutta.

Mielestäni tilannetta voitiin pitää perustuslain 21 §:n kannalta epäselvänä. Patentti- ja rekisterihallituksen päätösten valituskelpoisuudesta on säädetty erillisessä laissa. Siinä määrätään, että tietyissä tapauksissa, muun muassa rekisterimerkinnän epäämistä koskevissa tapauksissa, Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksistä valitetaan Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalle ja muissa tapauksissa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Näin ollen näyttäisi siltä, että rekisterimerkinnän tekemistä koskevaa päätöstä ei ole erikseen säädetty valituskieltoon. Korkein hallinto-oikeus on kuitenkin tulkinnut, että tilanteissa, joissa tehdystä kaupparekisterimerkinnästä aiheutuu haittaa, muutoksenhaku on järjestetty muuta kuin valitustietä korkeimmalle hallinto-oikeudelle eli edellä mainittua kumoamiskannennettelyä noudattaen.

Kun kuitenkin rekisterimerkinnän tekeminen on edellyttänyt asian tutkimista ja merkinnän tekemisen oikeudellisten edellytysten arvioimista, voitiin mielestäni kysyä, voidaanko valitusmahdollisuuden puuttumista pitää yksilön oikeusturvan kannalta ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takaamiseksi tyydyttävästi ratkaistuna. Tässä yhteydessä on vedottu siihen, että muutoksenhakua koskeva laki perustuu kaupparekisterilain alkuperäiseen järjestelmään, jossa asiaa koskevassa hallituksen esityksen (HE 238/1978 vp) 22 §:n perusteluissa nimenomaan todetaan, että rekisteriviranomaisen hyväksyvästä päätöksestä ei saa valittaa.

Mielestäni rekisterimerkintöjä koskevan oikeusturvajärjestelmän toimivuuden selvittäminen oli tarpeellista, kun otetaan huomioon perustuslain oikeusturvaa, henkilötietojen suojaa ja yksityiselämän suojaa

koskevat säännökset. Saatoin tämän käsitykseni kauppa- ja teollisuusministeriön ja oikeusministeriön tietoon mahdollisia toimenpiteitä varten.

Korkein hallinto-oikeus ei vielä tässä tarkoitettun asian käsittelyvaiheessa ollut antanut ratkaisuja rekisteristä poistamisen valituskelvottomuudesta. Näin ollen katson, että PRH ei ole menettelyt tältä osin siten lainvastaisesti, että minulla olisi aihetta puuttua asiaan.

Tulen esittämään työ- ja elinkeinoministeriölle, että oikeusturvajärjestelmän toimivuuden selvittämistä ja uudistamista kiirehditään.

3.6

Palauttamispyyntöä koskeva menettely

Kantelija arvostelee sitä, että yhtiön kirjallisiin tiedusteluihin Espoon kärjäoikeuden päätöksen huomioon ottamisesta ja yhtiön kaupparekisteriin palauttamisesta ei vastattu ja menettely kesti hitaan tiedonkulun vuoksi kohtuuttoman kauan.

PRH on selvityksessään todennut, että kantelijan asiamiehen PRH:lle toimittama kopio Espoon kärjäoikeuden tuomiosta oli allekirjoittamaton eikä siinä ollut mainintaa lainvoimaisuudesta. PRH katsoi kaupparekisterilain 23 §:n selkeän säännöksen perusteella, ettei se voinut toiminnassaan lähteä siitä, etteivät tuomioistuimet tunne lakia eivätkä siten osaa asianmukaisesti lähettää päätöksiään rekisteriviranomaisille. Koska yhtiön asiamies oli juridisen koulutuksen saanut henkilö, PRH katsoi, ettei sen tarvinnut vastata asiamiehen viestiin. Kantelijan asiamiehen otettua yhteyttä kärjäoikeuteen päätös toimitettiin sieltä PRH:lle ilman lainvoimaisuusmerkintää. Myöhemmin havaittiin tuomiolauselmassa päiväysvirhe, jonka korjaamiseksi yritettiin ottaa ko. kärjätuomariin useita kertoja yhteyttä puhelimitse. Tieto virheestä saatiin annettua tiedoksi kärjätuomarille noin 3 viikon kuluttua tuomion jäljennöksen saapumisesta PRH:een. Totean, että hallintolain asianmukaisen käsittelyn vaatimukset huomioon ottaen kirjallinen korjauspyyntö kärjäoikeudelle olisi nopeammin varmistanut tuomion virheen korjauksen.

Kun otetaan huomioon kärjäoikeuden ilmoituksen viivästyminen ja kirjoitusvirheen korjausmenettely sekä rekisteriin palauttamisen vaatima aika, kokonaiskäsittelyaika palautukselle rekisteriin oli lähes 6 kuukautta.

Hallintolain 8 §:n nojalla hallintoviranomaisen on annettava toimivaltansa puitteissa hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Hallituksen esityksen (HE 72/2002 vp) perustelujen mukaan neuvontavelvollisuuden kuului muun muassa asian vireillepanoa koskeva neuvonta. Menettelytapaneuvontaan kuului myös tietojen antaminen viraston käytännöstä. Viranomaisen on huolehdittava, että asiakkaalla on selkeä kuva menettelyllisten oikeuksiensa käyttämisestä. Neuvontavelvollisuus edellyttää konkreettista neuvonnan tarvetta. Neuvontaa vähentävänä tekijänä voidaan hallituksen esityksen mukaan ottaa huomioon se, että asiakas käyttää asiansa hoitamiseen esimerkiksi asianajajaa. Neuvontavelvollisuutta täydentää viranomaiselle asetettu yleinen velvoite vastata asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Käytännössä vastaamisvelvoite koskee asiallisia ja riittävän yksilöityjä kysymyksiä ja tiedusteluita. Yleisesti voidaan lähteä siitä, että kirjalliseen tiedusteluun annetaan vastaus pääsääntöisesti kirjallisesti.

Tässä asiassa on asiakkaan juridisen koulutuksen saanut asiamies saattanut PRH:n tietoon kärjäoikeuden päätöksen. PRH:n olisi edellä mainitun säännöksen mukaisesti tässä tapauksessa tullut vastata kirjeeseen, vaikkakaan se ei sisältänyt varsinaista tiedustelua. Neuvonnan

laajuuteen olisi luonnollisesti vaikuttanut asiamiehen perehtyneisyys asiaan. Mielestäni PRH:n olisi tullut opastaa asianomaista siitä, miten tämän olisi tullut menetellä asiassa. Nähdäkseni se, ettei käräjäoikeus ollut toimittanut jäljennöstä tuomiosta kaupparekisterilain 23 §:n edellyttämällä tavalla PRH:lle tiedoksi, ei ollut asiakkaan selvittämisvelvollisuuden piiriin kuulunut seikka. Näin ollen PRH:n olisi tullut hallintolain 31 §:n selvittämisvelvollisuutta koskevan säännöksen nojalla hankkia tarvittava selvitys käräjäoikeudelta.

Saatan tämän käsitykseni PRH:n neuvonta- ja selvitysmenettelyn virheellisyydestä sen tietoon.

3.7

Toimenpiteet

Kiinnitän PRH:n huomiota siihen, että kuulutettu kehoitus ei ollut lainmukainen eikä rekisteristä poistaminen ollut suhteellisuusperiaatteen mukaista (kohta 3.4).

Tulen esittämään työ- ja elinkeinoministeriölle, että rekisterimerkintäasioiden oikeusturvajärjestelmän toimivuuden selvittämistä ja uudistamista kiirehdittäisiin (kohta 3.5).

Saatan käsitykseni PRH:n neuvonta- ja selvitysmenettelyn virheellisyydestä sen tietoon (kohta 3.6).